

Firmapensionskasser

Markedsudvikling 2009

1. Konklusioner	3
2. Hovedtendenser i firmapensionskassernes årsregnskaber	4
Tabel 1: Uddrag af resultatopgørelser og balancer 2005-2009.....	4
Tabel 2: Aktivernes afkast i 2009.....	5
Tabel 3. Fordeling af firmapensionskassernes medlemstyper	6
3. Risici	6
Tabel 4: Trafiklys	6
Boks 1: Tilsynets reaktioner på trafiklyssituationen.....	7
Tabel 5: Rentefølsomhed – ændring i renten på 0,7 pct.	8
Tabel 6: Nettorentefølsomhed fordelt på firmakasser 2007-2009	10
Tabel 7: Værdiændring i rødt risikoscenarie ultimo 2008 og 2009.....	10
4. Om statistikken	11
5. Appendiks – firmapensionskasser ultimo 2009	12

Markedsudviklingen i 2009 for Firmapensionskasser

1. Konklusioner

For firmakasserne samlet steg solvensgraden fra 2,4 i 2008 til 4,1 i 2009.

Trafiklyssituationen for firmakasserne blev ultimo 2009 forbedret i forhold til ultimo 2008. Således faldt antallet af kasser i rødt lys fra 6 til 2. Ingen firmakasser havde problemer med at overholde kapitalkravet ultimo 2009.

Tre kasser oplevede gennem 2009 ikke at have tilstrækkelig kapital til at dække kapitalkravet. To af kasserne fik tilført kapital fra sponsorvirksomheden, og en enkelt kasse måtte genoprette den økonomiske situation ved at nedsætte ydelserne for medlemmerne.

Samlet set opnår firmakasserne et tab uanset hvilken vej renten ændrer sig. Andelen af kasser som opnår en gevinst ved et rentefald og et tab ved en rentestigning er dog stigende, hvilket kan være udtryk for, at flere firmakasser i højere grad afdækker sig mod rentefald end tidligere.

I modsætning til renterisikoen er omfanget af firmapensionskassernes afdækning af aktiekursrisiko fortsat begrænset.

2. Hovedtendenser i firmapensionskassernes årsregnskaber

I 2009 blev det samlede resultat for firmapensionskasserne et overskud på over 2,5 mia. kr., mod et underskud i 2008 på næsten 4 mia. kr.

Investeringsafkastet blev i 2009 for firmapensionskasserne positivt på 4,7 mia. kr., hvilket er et af de bedste investeringsafkast nogensinde.

Firmapensionskassernes medlemsbidrag har svinget en del i de senere år. I 2009 var det samlede medlemsbidrag på 0,8 mia. kr. mod 2,1 mia. kr. året før. Det er især de ekstraordinære bidrag fra virksomhederne bag kasserne, som svinger. De ekstraordinære bidrag indbetales af sponsorvirksomheden bag firmapensionskassen og sker ofte i forbindelse med behov for yderligere konsolidering, hvilket der især var behov for i 2008.

Tabel 1: Uddrag af resultatopgørelser og balancer 2005-2009.

mio. kr.	2005	2006	2007	2008	2009	Vækst p.a.	
						2005-2009	2008-2009
Resultatposter							
Medlemsbidrag i alt	730	679	1.017	2.147	843	3,6%	-60,8%
Heraf ekstraordinære bidrag	405	326	615	1.670	380	-1,5%	-77,2%
Pensionsmæssige ydelser	1.702	1.737	1.793	1.991	1.848	2,1%	-7,2%
Ændring i pensionshensættelser	-2.462	1.665	707	-3.919	-432	-35,3%	-89,0%
Administrationsomkostninger	33	37	35	27	25	-6,1%	-4,8%
Pensionsteknisk resultat	-3.663	599	-29	-3.953	2.580	*	*
I alt investeringsafkast	4.530	1.706	165	-208	4.701	*	*
Årets nettoresultat	287	2.154	181	-3.950	2.577	73,1%	*
Balanceposter							
Pensionsmæssige hensættelser f.e.l	36.343	34.531	33.939	37.210	36.457	0,1%	-2,0%
Egenkapital	5.609	7.774	7.778	3.343	5.871	1,1%	75,6%
Balancesum	42.474	42.921	43.226	43.916	45.327	1,6%	3,2%

Anm.: Baseret på de institutter, der var på markedet i de enkelte år. Vækstraten følger intern rentes metode. Nettoresultat er resultat efter skat. Svingningerne i pensionshensættelser skyldes primært renteændringer, idet de påvirker nutidsværdien af hensættelserne.

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet

Afkast og placering af investeringsaktiver

De højeste afkast kan henføres til kreditobligationer, samt børsnoterede aktier (kapitalandele), såvel danske som udenlandske. Ejendomsaktieselskaber gav i 2009 derimod et negativt afkast på over 10 pct.

Tabel 2: Aktivernes afkast i 2009

	Afkast i % p.a. før pensionafkastskat	Andel af samlede investeringsaktiver
Reakreditobligationer	7,5%	34%
Statsobligationer (Zone A)	3,1%	12%
Kreditobligationer investment grade	15,1%	11%
Børsnoterede udenlandske kapitalandele	24,9%	11%
Indeksobligationer	1,3%	8%
Grunde og bygninger, der er direkte ejet	-0,8%	5%
Øvrige finansielle investeringsaktiver	24,2%	5%
Non investment grade obligationer	30,0%	4%
Andre obligationer	48,6%	4%
Ejendomsaktieselskaber	-12,0%	3%
Børnoterede danske kapitalandele	38,9%	1%
Unoterede danske kapitalandele	8,0%	1%
Instrumenter til sikring af forpligtelser	-0,1%	0%
Unoterede udenlandske kapitalandele	-21,3%	0%
Pantsikrede udlån	10,0%	0%
Andre dattervirksomheder	0,0%	0%
<i>I alt</i>		100%

Anm.: Beholdninger af aktiver ejet indirekte via investeringsforeningsbeviser er medtaget - det såkaldte "se igennem princip".

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet

Firmakassernes medlemmer

Antallet af passive medlemmer i firmapensionskasserne udgjorde ved udgangen af 2010 11.547 personer, svarende til at hen imod to ud af tre medlemmer er passive. Et passivt medlem modtager ydelser, mens et aktivt medlem indbetaler midler til pensionskassen. Den undergruppe som har haft den største stigning er *børn som modtager børnepension*. Her var væksten på 11 pct. i 2009.

Tabel 3. Fordeling af firmapensionskassernes medlemstyper

<i>Antal</i>	2008	2009
Aktive medlemmer	6.794	6.411
Alderspensionister	7.638	7.919
Invaldepensionister	267	258
Pensionerede ægtefæller	2.406	2.441
Børn der modtager børnepension	840	929
Passive medlemmer i alt	11.151	11.547

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet

3. Risici

Af de i alt 36 danske firmapensionskasser var fire kasser ultimo 2009 ude af stand til at klare Finanstilsynets stresstest, kaldet trafiklyset, jf. tabel 4. To kasser havde ikke tilstrækkelig kapital til at klare det røde risikoscenarie og to kasser kunne ikke klare det gule risikoscenarie. Ingen firmakasser var i en situation, hvor de ikke havde tilstrækkelig kapital til at dække det almindelige kapitalkrav (sort lys) ultimo 2009. I første kvartal 2010 kom en enkelt kasse mere i gult lys.

Tabel 4: Trafiklys

	Ultimo			2009				2010
	2007	2008	2009	1. kvartal	2. kvartal	3. kvartal	4. kvartal	1. kvartal
Grønt lys	35	27	32	18	32	19	32	17
Gult lys	2	2	2	3	1	2	2	3
Rødt lys	1	6	2	4	3	2	2	2
Sort lys	0	2	0	1	0	1	0	0
<i>I alt</i>	38	37	36	26	36	24	36	22

Anm.: Antallet af indberetninger varierer over året, afhængigt af trafiklyssituationen i den enkelte kasse, og hvorvidt kassen er omfattet af aftale om finansiell stabilitet på pensionsområdet. Alle kasser skal indberette trafiklysoplysninger halv- og helårligt. Sort lys betyder at kassen ikke overholder kapitalkravet.

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

Set over hele året havde flere firmapensionskasser svært ved at leve op til stresstesten i trafiklyset end angivet ultimo 2009 – særligt i første kvartal. Yderligere oplevede tre kasser i løbet af 2009 ikke at have tilstrækkelig med kapital til at dække kapitalkravet. Den ene af kasserne opdagede dette mellem indberetningstidspunkterne og fik tilført kapital fra sponsorvirksomheden inden næste indberetning til tilsynet. Denne kasse indgår der-

for ikke i statistikken i tabel 4¹. Af de to kasser i sort lys, der indgår i statistikken, fik den første kasse tilført kapital fra sponsorvirksomheden umiddelbart herefter og var således genoprettet. Den anden kasse blev påbudt at udarbejde en genoprettelsesplan. Genoprettelsesplanen indebar, at alle ydelser blev reduceret med 7 pct., ligesom udtrædelsesgodtgørelser ville blive beregnet efter de reducerede ydelser.²

Boks 1: Tilsynets reaktioner på trafiklyssituationen

I trafiklyset skal kasserne beregne effekten på selskabets solvenssituation i to af Finanstilsynets definerede risiko-scenarier. Disse er henholdsvis et hårdt og et mildt risiko-scenarie. Har kassen ikke tilstrækkelig kapital til at modstå det hårde risiko-scenarie, er kassen i gult lys. Kan kassen heller ikke modstå det milde risiko-scenarie, er kassen i rødt lys.

- *Er kassen i rødt lys påbyder tilsynet typisk følgende:*
 - *ikke at øge investeringsrisiciene, som angivet i det røde trafiklys fra den dag, det konstateres, at kassen er i rødt lys.*
 - *at indberette trafiklyssituationen månedligt til Finanstilsynet*
 - *at udarbejde en plan for at komme ud af det røde lys, hvis kassen har befundet sig i rødt lys i en længere periode*
- *Er kassen i gult lys:*
 - *Finanstilsynet skærper sin overvågning af kassen*

Hvis kassen ikke har tilstrækkelig med kapital til at dække kapitalkravet, men nok aktiver til at dække de pensionsmæssige hensættelser, er betegnelsen sort lys ofte anvendt. Denne situation er ikke en del af trafiklysberegningerne, men kan udledes af trafiklys- og solvensindberetningerne.

- *Sort lys – kassen påbydes:*
 - *At udarbejde en genoprettelsesplan med relativ kort tidshorisont. Denne reaktion kan være fulgt af et forbud mod at kassen råder over aktiverne.*
 - *Udviklingen i kassen følges tæt.*

Genoprettelsesplanen skal tages til efterretning af Finanstilsynet.

Sektorens samlede basiskapital var ultimo 2009 på 6,0 mia. kr. og det samlede kapitalkrav var på 1,5 mia. kr. Den samlede solvensgrad for sektoren var derfor ultimo 2009 på

¹ I første kvartal 2010 kom endnu en kasse i sort lys, men genoprettede den økonomiske situation inden indberetningen til tilsynet. Denne kasse indgår heller ikke i statistikken.

² Se Finanstilsynets afgørelse på <http://www.finanstilsynet.dk/da/Regler-og-praksis/Afgoerelser/2009/lov-om-firmapensionskasser-60-JCHempel.aspx>

4,1. Tilsvarende for ultimo 2008 var den samlede basiskapital på 3,5 mia. kr. og det samlede kapitalkrav på 1,5 mia. kr. Solvensgraden var dermed ultimo 2008 på 2,4.

Udover basiskapitalen kan kundemidler i form af bonuspotentialer under visse betingelser også anvendes til at dække medlemmernes tab. Disse udgjorde til sammen kun 137 mio. kr. ultimo 2009 (mod 46 mio. kr. ultimo 2008).

Renterisiko

Tabel 5 viser, hvordan værdien af kassernes aktiver og passiver ændres ved henholdsvis et rentefald og en rentestigning i det røde risikoscenarie (ændring på +/-0,7 procentpoint).

Den samlede effekt på kassernes balance som følge af renteændringen benævnes netto-rentefølsomheden. Den fås ved at trække påvirkningen på passiver fra påvirkningen på aktiver.

På passivside vil et rentefald på 0,7 procentpoint ultimo 2009 betyde, at kasserne skulle forøge pensionshensættelserne med 2,96 mia. kr., jf. tabel 5. Denne forøgelse af hensættelserne opvejes ikke af, at rentefaldet på aktivside udløser gevinster på obligationer og rentederivater på tilsammen ca. 2,8 mia. kr. Netto ville kasserne ultimo 2009 få et tab på ca. 164 mio. kr. på et rentefald på 0,7 procentpoint. Dette afviger ikke markant fra situationen ultimo 2008, hvor kasserne samlet ville tabe ca. 402 mio. kr. ved et rentefald på 0,7 procentpoint.

Tabel 5: Rentefølsomhed – ændring i renten på 0,7 pct.

<i>Mio. kr.</i>	Rentefald		Rentestigning	
	2008	2009	2008	2009
Pensionshensættelser	-3.228	-2.963	2.807	2.596
Rentebærende fordringer	777	1.120	-832	-1.193
Finansielle instrumenter	2.049	1.678	-1.643	-2.114
<i>Netto rentefølsomhed</i>	-402	-164	332	-711

Anmærkning: Et negativt tal angiver et tab set fra pensionskassernes perspektiv

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet

Det fremgår af tabel 5, at finansielle instrumenter udgjorde en større andel af beskyttelsen mod rentefald i 2008 end i 2009. Omvendt udgør rentebærende fordringer en større andel af beskyttelsen ultimo 2009. Det tyder på at rentefaldet har ændret karakter i 2009.³

En rentestigning på 0,7 procentpoint ultimo 2009 ville resultere i en reduktion af kassernes samlede pensionsmæssige hensættelser, der er utilstrækkelig stor til at opveje firmakassernes tab på obligationer og rentederivater. Netto ville kasserne ultimo 2009 tabe ca. 711 mio. kr. på en rentestigning. Dette står i kontrast til ultimo 2008, hvor kasserne netto ville tjene ca. 332 mio. kr. ved en rentestigning.

Ultimo 2009 ville kasserne samlet set få et tab ved en ændring i renten, uanset om den stiger eller falder. Dette skyldes dels, at de samlede pensionsmæssige hensættelser falder mindre ved en stigende rente end det de stiger ved et rentefald, og dels at de samlede rentebærende fordringer og særdeles de finansielle instrumenter taber mere i værdi ved en rentestigning end de vinder ved et rentefald.

Rentefølsomheden på selskabsniveau

Betragtes firmapensionskasserne enkeltvis fås et mere nuanceret billede. De fleste firmakasser får et tab ved et rentefald og en gevinst ved en rentestigning, jf. tabel 6⁴. Det skyldes, at rentefølsomheden på de pensionsmæssige hensættelser ofte er større end rentefølsomheden på aktiverne i kassen. Det bemærkes dog, at flere kasser i 2009 opnår en gevinst ved et rentefald og et tab ved en rentestigning sammenlignet med hhv. 2007 og 2008. Dette kan være udtryk for, at flere firmakasser i højere grad afdækker sig mere mod rentefald end tidligere.

³ Det skal dog understreges, at kun 5 firmapensionskasser anvender finansielle instrumenter til afdækning af renteændringer, hvoraf 2 af disse først har indkøbt afdækningen i 2009.

⁴ I sammenligning med nettorentefølsomheden for branchen samlet (tab uanset renteændring) skal man være opmærksom på at enkelte kasser med relativ stor negativ nettorentefølsomhed ved hhv. rentefald og -stigning dominerer det samlede billede.

Tabel 6: Nettorentefølsomhed fordelt på firmakasser 2007-2009

<i>Antal kasser</i>	2007	2008	2009
Tab uanset retning på renteændring	4	1	2
Gevinst uanset retning på renteændring	4	1	1
Gevinst ved rentefald og tab ved rentestigning	6	6	12
Tab ved rentefald og gevinst ved rentestigning	18	24	16
Hverken gevinst eller tab ved renteændring	5	5	5
<i>Firmakasser i alt</i>	37	37	36

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet

Aktierisiko og andre markedsrisici

Udover renteændringer indeholder tilsynets røde risikoscenarie de nedenfor i tabellen angivne risikotyper.

Tabel 7: Værdiændring i rødt risikoscenarie ultimo 2008 og 2009

<i>Mio. kr.</i>	2008	2009
Aktiekursrisiko	580	595
Ejendomsrisiko	319	285
Valutarisiko	34	78
Råvarerisiko	-	-
Samlet eksponering	933	959

Anm.: Ingen firmakasser har indberettet risiko på råvarer.

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet

Som det fremgår, er firmakasserne ultimo 2009 mest eksponeret over for et aktiekursfald i det røde risikoscenarie (fald på 12 pct.).

Firmakassernes afdækning relateret til aktiekurser er imidlertid – modsat renteafdækningen - beskeden. I opgørelsen af aktiekursrisikoen i rødt scenarie reducerer afdækningen eksponeringen med ca. 2,5 mio. kr. i 2008 og ca. 6,1 mio. kr. i 2009.

4. Om statistikken

Markedsudviklingsartiklen bygger på indberettede årsregnskaber for firmapensionskasser i Danmark. For regnskabsåret 2009 har 36 firmapensionskasser indberettet, hvilket er en kasse mindre end sidste år.

Artiklen vedrører alene firmapensionsordninger i firmapensionskasser. Firmapensionsordninger i livsforsikringselskaber er således ikke omfattet ligesom de tværgående pensionskasser heller ikke er medtaget.

Antallet af firmapensionskasser i Danmark har været støt faldende gennem mange år. Det faldende antal skyldes, at der sjældent bliver etableret nye firmapensionskasser, og at de eksisterende firmapensionskasser enten overdrager deres firmaordninger eller lader firmapensionskassen "afvikle" (optager ikke nye medlemmer). Mange firmapensionskasser har således alene medlemmer, der modtager pensionsydelse.

Firmapensionskassernes andel af den samlede pensionsformue udgør ca. 2 pct. ved udgangen af 2009. Se også Markedsudviklingsartiklen for livsforsikringselskaber og tværgående pensionskasser 2009 for en oversigt over pensionsformuen i Danmark.

5. Appendiks – firmapensionskasser ultimo 2009

REGNR	ADNAVN	Aktiver i alt 1.000 kr.
80044	KTAS Pensionskasse	13.073.064
80228	Jydsk Telefons Pensionskasse	10.691.031
80965	IBM Pensionsfond	4.603.399
80259	Danmarks Nationalbanks Pensionskasse under afvikling	3.885.426
81127	Fyns Telefons Pensionskasse	2.305.809
80518	Pensionskassen for Arbejdernes Landsbanks Personale	1.819.875
80906	Pensionskassen for Shell-funktionærer i Danmark	1.395.167
81091	Pensionskassen for tjenestemænd i Danmarks Radio (PKT-DR)	1.334.606
81136	SAS Pilot & Navigator Pensionskasse	1.313.361
81003	Kreditforeningen Danmarks Pensionsafvklingskasse	1.137.796
81009	Pensionskassen for Direktører i Sparekassen SDS (under afvikling)	562.251
80004	Pensionsafvklingskassen for funktionærer i A/S Dansk Shell	492.841
81023	Jyllands Kreditforenings afvklingspensionskasse	477.418
81035	Xerox Pensionskasse (under afvikling)	378.088
80996	Den under afvikling værende pensionskasse i Forenede Kreditforeninger	314.308
80824	J.C. Hempel's Pensionskasse	299.049
80293	Københavns Havns Pensionskasse	272.572
80640	Brødrene Dahl A/S's Pensionskasse under afvikling	200.077
80192	DFDS Pensionskasse	163.393
80113	Pensionskassen under Alm. Brand A/S (Pensionsafvklingskasse)	127.137
80998	Cerestar Scandinavia's Pensionskasse	100.384
80313	Pensionsafvklingskassen for Købstædernes almindelige Brandforsikring	82.578
80324	Pensionskassen for funktionærer ansat i Roskilde Sparekasse (Afvklingskasse)	76.358
80529	Berlingske Pensionskasse (Afvklingskasse)	42.086
81134	Danske Banks pensionskasse for førtidspensionister	38.689
81086	Ford Motor Company's Pensionskasse	26.468
80238	Carlsbergfondets pensionsafvklingskasse	26.089
81007	Pensionskassen for direktører i nogle med Spk. Bikuben fusionerede spareks.	25.302
81073	Sparekassen Bornholms Pensionskasse (under afvikling)	18.263
80318	Vallø Stifts Afvklingspensionskasse	17.900
80357	Pens.ks. f. fast. Embedsm og Funkt. i Spare- og Laaneks. for Kolding By og Omegn	13.330
80375	Sparekassen Kronjyllands Afvklingspensionskasse	5.493
80054	Pensionskassen for Tjenestemænd i Det Classenske Fideicommis	4.290
80263	An/s Gudenaacentralens Pensionsafvklingskasse	1.814
80266	Pensionsafvklingskassen for funktionærer under Gisselfeld Kloster	1.236
80562	Pensionskassen for præster og andre funktionærer under Dansk Kirke i Udlandet	989
Antal:		36